

מי היא החלוצה שצולמה ל"שנה טובה" מהקיבוץ?

רק השנה נפתרה תעלומת זהותה של החלוצה המופיעה על גלוית השנה-טובה שצולמה בקיבוץ גבת בשנות השלושים של המאה הקודמת

סמדר ברק, גבת

פורסם : 24.09.14, 10:13

אבי, [משה ברק](#) מגבת, נתן סימנים בגלויות השנה-טובה ששימשו בעבר בקיבוצים, ובימינו (כמעט) חלפו מן העולם. הגלויות הופיעו לראשונה במאה ה-19 - כרטיס ללא מעטפה, שהיה קל ולכן זול יותר. הן שימשו בעיקר למסירת דרישת שלום, ואומצו גם לברכה היהודית לקראת ערב ראש השנה.

עוד על [ראש השנה בקיבוצים](#):

- [שנה שכולה אנשים](#)
- [אוסף את השנות-טובות](#)
- [כל הסיפורים גם בסלולרי: הורידו את האפליקציה החדשה של mynet](#)

"קבוצת פינסק", לימים קיבוץ גבת, היתה הראשונה שפרסמה ברכת שנה טובה בעיתון ב-18 בספטמבר 1925. זו היתה ההתחלה - אבל רצה המקרה וגבת זכה להנצחה בסוף שנות השלושים בגלויה שחולקה לתיירים ציונים שבאו ארצה.

צילם אותה הצלם ליאו ארתור רוביץ'ק מחברת "תמונה". נראית בה חלוצה עובדת בגן הירק על רקע הר הכרמל. בשנת 2008 לא יכלו חברי הקיבוץ לזהותה. אכן, הבחורה נמצאת בגן הירק, אך לא נראה שהיא עובדת בו, שהרי היא לבושה בגדי "אחרי עבודה" נקיים ומגוהצים ונועלת סנדלים מהודרים, שאינם שכחים בחיי היום-יום בגבת. מצד אחד נראים לולים ומשמאל צריף גדול, ולפניהם שני צריפים נוספים.

כך כתב אבא ב-2008, והנה השנה - שנתיים אחרי מותו - נתבררה התעלומה. בעיתון "הארץ", ב-18 באפריל 2014, התפרסמה כתבה על הבחורה המסתורית הזאת. מתברר שזוהי חנה קנטרוביץ, שסיפור חייה יכול לשמש רקע לרומן רב-עלילות. אביא בקצרה את פרטיו.

חנה קנטרוביץ בצילום ל"שנה טובה". סיפור חיים רב עלילות

חנה נולדה בשנת 1907, מחוץ לנישואים, לאביה גאורג זימל, פילוסוף וסוציולוג גרמני, ולאמה גרטרוד קנטרוביץ, שהיתה תלמידתו ועוזרתו. היא גדלה אצל משפחה קתולית, הרחק מאמה.

בגיל 12 אספה אותה אמה אליה והן חיו בעיר אולם. האם, שסירבה לעזוב את גרמניה הנאצית, נפטרה בטרזיינשטט. באוניברסיטת פרייבורג למדה חנה לימודים קלאסיים, ובו בזמן עבדה אצל גנן. עם סיום לימודיה קיבלה משרה בגימנסיה בברלין ולימדה שם לטינית ויוונית.

עם עליית הנאצים לשלטון התקרבה חנה ליהדות, ובהשפעת סביבתה הציונית עלתה לארץ-ישראל ב-1934 ונקלטה בעין-חרוד. משם עברה לבית-זרע, שם חשה שאין מייחסים חשיבות לשפה העברית. אז הגיעה לקיבוץ גבת, אך התקשתה להשתלב בקרב מקימיו שהכירו זה את זה עוד מנעוריהם בפינסק.

היא ביקשה לעבוד בגן הירק, אך שובצה לעבודה במטבח, וסבלה מכך. בגן הירק - כפי שהיא מצולמת - בילתה בשעות הפנאי שלה. לאחר תשעה חודשים עזבה את גבת ועברה לירושלים. כעבור חצי שנה שוב נדדה, הפעם לעין-חי (לימים כפר מל"ל), כדי להשתלם בגידול ירקות. משם עברה לבאר-טוביה כדי להתוודע לחקלאות מעורבת, שכן תכננה להקים לה משק כזה ביערות הכרמל.

היא הצטרפה למשמר-הכרמל, בו חיו כ-15 איש בבדידות בטבע, וטיפחה שם גן ירק ונוי, ובוסתן. בעת המרד הערבי הפך האזור למסוכן. ידידה, המנהיג הרוחני של הקבוצה, מרדכי בר, נהרג. היה זה סימן לסוף ההתיישבות במקום. רבים עזבו, וחנה עברה לרמת-הכובש.

הציור של אבי קצין. שנה טובה מקיבוץ גבת

בשנת 1939 חזר הגרעין ליערות הכרמל, להקים את קיבוץ בית-אורן, ואתם כמה מחברי משמר-הכרמל. שוב נטעה חנה עצים ושתלה ערוגת ירקות, אך גם הפעם לא צלחה ההתיישבות במקום. ב-1943 התנדבה לחיל הנשים הבריטי ATS והוכשרה כאחות.

בחופשותיה המשיכה לעבד את אדמתה. באוגוסט 1943 טיפסה על עץ אגוז עתיק עמוס אגוזים, כדי לקטוף אותם. ענף רקוב נשבר והיא נפלה מגובה חמישה מטרים על צינור השקיה שפילח את גבה. כחצי שנה שכבה בבית חולים, ולבסוף נפטרה.

בשנות העשרים לא צרכו החלוצים גלויות, גם בשל גודל הנייר וגם משום שבאי-משלוח ברכות לראש השנה ביטאו את התעלמותם מהחג כאירוע אישי והדגישו את הנתק מהעבר בגולה. אולם בשנות השלושים חדר הנוהג הזה להתיישבות העובדת - בהיקף מצומצם, בשל המגבלות הכלכליות, שלא גרסו בזבז כסף על בול דואר.

בשנות החמישים הגיע נוהג שליחת הברכות גם לגבת. המוסדות בקיבוץ השלימו עם צורך זה, וההוצאות על כך אף הוגבלו: שבוע לפני ראש השנה נהגו לשלוח את כל הברכות שנמענו ליישוב מסוים במעטפה אחת, ועליה בול אחד.

הדוור ביישוב הנמען חילק את הגלויות לחברים. הברכות הפכו למצרך חיוני, וב-1959 הוציא קיבוץ גבת לאור כרטיס ברכה ראשון משלו ועליו ציור של האמן אבי קצין. הכרטיס הודפס בצבעים - כמתנה מבית הדפוס החדש, שהודפסו בו התוויות הצבעוניות לארגזי התפוחים והאגסים.

בשנים שלאחר מכן הופיעו על הגלויות נושאים שונים, ואוסף של תצלומי נוף צבעוניים מעולים. על חלק ניכר מהגלויות לא הופיעה ברכת שנה טובה, כדי שתהיינה זמינות למשלוח בכל עת, במיוחד למתנדבים מחו"ל.